

Skrattet som bar på ett allvar

Berättelse

Ett barn bland ord och böcker

Tage Danielsson föddes 1928 i Linköping. Hans far körde buss, och hans mor jobbade i kiosken i Folkets park i Linköping. Tage beskrivs ofta som ett tyst och eftertänksamt barn, en pojke som hellre satt med en bok än lekte högljutt med andra. Tidigt utvecklade han en kärlek till språket, vilket skulle bli grunden för hela hans liv. Senare studerade han vid Uppsala universitet, och där upptäckte han teatern, en värld som lockade honom djupt.

Hasse och Tage

På 1950-talet började Tage arbeta på Sveriges Radio. Där mötte han Hans Alfredson, och mötet blev en av de viktigaste vändpunkterna i hans liv. Tillsammans bildade de duon som svenskarna helt enkelt kallade "Hasse och Tage", och 1961 grundade de produktionsbolaget AB Svenska Ord. Under de följande decennierna skrev, regisserade och spelade de revyer och filmer som dominerade svensk underhållning.

Det som gjorde deras humor speciell var dubbelheten. Å ena sidan var den lekfull och full av ordvitsar som fick publiken att gråta av skratt. Å andra sidan bar skämten nästan alltid på ett allvar, en kritik mot orättvisor i samhället. Tage var en mästare på att låta dessa två sidor mötas, vilket innebär att åskådaren kunde skratta i ena stunden och bli tankfull i nästa.

En röst i samhället

Många svenskar känner Tage genom berättelsen om Karl-Bertil Jonsson, pojken som tar de rikas julklappar och ger dem till de fattiga. Sedan länge visas den i tv varje julafton, och den har blivit en självklar del av den svenska julen.

På 1970-talet blev Tage allt mer politiskt engagerad, bland annat som motståndare till kärnkraft. Efter den allvarliga kärnkraftsolyckan i Harrisburg 1979 framförde han monologen "Om sannolikhet". I den vände han på begreppet sannolikhet med en sådan ironi att åhörarna tvingades tänka i nya banor. Trots detta var hans ton sällan arg. Han övertygade genom humor och eftertanke snarare än genom ilska, vilket gjorde att även de som inte höll med honom lyssnade.

Ett arv som lever

Tage Danielssons sista stora verk var filmen "Ronja Rövardotter" (1984), byggd på Astrid Lindgrens bok. Filmen blev mycket omtyckt, men under arbetet var Tage redan svårt sjuk i hudcancer. Han avled den 13 oktober 1985, endast 57 år gammal. Hans bortgång upplevdes av många som en stor förlust för svensk kultur.

Följaktligen lever hans verk vidare än i dag. Hans dikter och repliker citeras flitigt, och varje jul samlas familjer framför tv:n för att åter se Karl-Bertil. Kanske är det just balansen mellan skratt och

allvar som gör att han fortfarande betyder så mycket. Han visade att humorn kan vara djupt allvarlig, och att den som vågar skratta också vågar tänka.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
eftertänksam	någon som tänker noga innan hen gör något
högljutt	på ett sätt som låter mycket
vändpunkt	ett tillfälle då livet ändrar riktning
decennium	en period på tio år
dominera	vara störst och viktigast inom ett område
dubbelhet	att något har två sidor samtidigt
ordvits	ett skämt som bygger på hur ord låter eller betyder
orättvisa	när något inte är rättvist
åskådare	någon som tittar på något, till exempel en pjäs
motståndare	någon som är emot något
ironi	att säga en sak men egentligen mena motsatsen
övertyga	få någon att tro på eller hålla med dig
bortgång	att någon dör
arv	något värdefullt som lämnas kvar till andra

Läsförståelsefrågor

1. Hur beskrivs Tage Danielsson som barn?
 1. Som en högljudd och busig pojke.
 2. Som ett tyst barn som tyckte om böcker.
 3. Som en pojke som hatade skolan.
2. Vad hände när Tage mötte Hans Alfredson?
 1. De blev konkurrenter och tävlade mot varandra.
 2. Det blev en vändpunkt och de började samarbeta.
 3. De grälade och slutade arbeta tillsammans.
3. Vad menas med att Hasse och Tages humor hade en "dubbelhet"?
 1. Att den både var lekfull och bar på allvar.
 2. Att den alltid handlade om två personer.
 3. Att den bara var rolig och utan budskap.
4. Varför lyssnade även de som inte höll med Tage på honom?
 1. För att han skrek högst av alla.
 2. För att han övertygade med humor i stället för ilska.
 3. För att han betalade dem för att lyssna.
5. Vad var Tages sista stora verk?
 1. Monologen "Om sannolikhet".
 2. Filmen "Ronja Rövardotter".
 3. Berättelsen om Karl-Bertil Jonsson.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Tage grundade AB Svenska Ord tillsammans med Hans Alfredson.
 2. Tage var positiv till kärnkraft.
 3. Tage skrev monologen "Om sannolikhet" redan på 1950-talet.
 4. Tage var sjuk medan han arbetade med "Ronja Rövardotter".
7. Vad handlar berättelsen om Karl-Bertil Jonsson om, och när visas den?
8. Förklara med egna ord vad meningen "den som vågar skratta också vågar tänka" betyder.
9. Varför skrev Tage monologen "Om sannolikhet", och vad ville han uppnå med den?
10. Vad menas i texten med att Tages "arv lever vidare"? Ge två exempel från texten.
11. Texten säger att Tage "vände på begreppet sannolikhet med ironi". Vad tror du att han egentligen ville säga om kärnkraftens risker?

12. Varför tror du att Tage valde att kritisera samhället med humor i stället för med ilska?

Diskussionsfrågor

- Tage använde humor för att kritisera samhället. Tror du att skämt kan förändra hur människor tänker? Motivera.
- Ironi betyder att man säger en sak men menar en annan. Kan det vara svårt att förstå ironi på ett nytt språk? Ge exempel.
- Finns det personer i ditt hemland som blivit kända både för att vara roliga och för att ta ställning i viktiga frågor?
- Karl-Bertil ger de rikas saker till de fattiga. Vad tycker du om den tanken?
- **Skriv (6 meningar):** Skriv om en person, känd eller okänd, som har påverkat hur du ser på världen. Vem är det, vad har hen gjort, och varför är det viktigt för dig?